

Темирова Ж.К., 4 курс (Қазтұтынуодағы Қарағанды университеті)
Ғылыми жетекші – PhD докторы, қауымдастырылған профессор,
ХАА академигі Джазыкбаева Б.К.

ШЕТЕЛДЕРДЕ ЖОБАЛЫҚ БАСҚАРУДЫҢ ДАМУ КЕЗЕҢДЕРІН ЗЕРТТЕУ

Шет елдерде жобалық басқарудың даму кезеңдерін зерттеу 1930-1950 жылдар аралығында мемлекеттік секторда жобаларды іске асыруды матрицалық ұйымдастыру қолданыла бастағанын атап өтуге мүмкіндік береді. Осы кезеңде жобалық тәсілдеме белгіленген нәтижеге қол жеткізуге бағыттай отырып, қызметті құрылымдауға және оны жүзеге асыру шеңберін айқындауға мүмкіндік берді. 1960 жылдан бастап түрлі жобалар мен мемлекеттің қандай да бір саладағы саясатына қатысты жобаларды іске асырудың бағалау қызметінің дамуы белсенді таралып, бағалау мен талдаудың графикалық әдісін пайдалана бастады. Осы кезеңде әлеуметтік жобаларды бағалау саласында жобалық тәсілдемені белсенді енгізілуі орын алды. 1970 жылдан бастап мемлекеттік сектордағы жобалық басқарудың екпіні жобаларды іске асыру кезінде қақтығыстарды басқаруға ауысады.

1980-ші жылдары «жобаларды басқару бойынша білім жинағына басшылық (PMBOK®, 1986 ж.)» әзірленіп, пайдаланыла бастады. Қазіргі уақытта аталған стандарт 5 топ үдерістерін, 10 білім саласын және 47 жобаны басқару процестерін сипаттаудан тұрады.

1996 жылы Ұлыбританияның мемлекеттік басқаруындағы жобаларды басқарудың әмбебап әдісі ретінде сипатталатын PRINCE2 (Projects In Controlled Environments) стандарты шығарылды [1].

Қазіргі уақытта ақпараттық-коммуникациялық технологиялар негізінде жобалық басқарудың аталған әдістерін одан әрі дамыту және мемлекеттік секторға енгізу орын алуда. Осылайша, Ұлыбританиядағы мемлекеттік секторды ақпараттық технологияларды қолдаудың классикалық жүйесі кейде кемшіліктерін де көрсетуде, осыған байланысты Agile технологиялары белсенді енгізіле бастады. Оларды пайдалану дәстүрлі әзірлемелерге қарағанда пайдаланушыларға қатысты неғұрлым ашық болып табылады және енгізу процесінде де, одан кейін де сервистерді үнемі жетілдіруге мүмкіндік береді. Бұл технология Ұлыбритания үкіметінің жаңа жобаларының 50%-да қолданылуда [2].

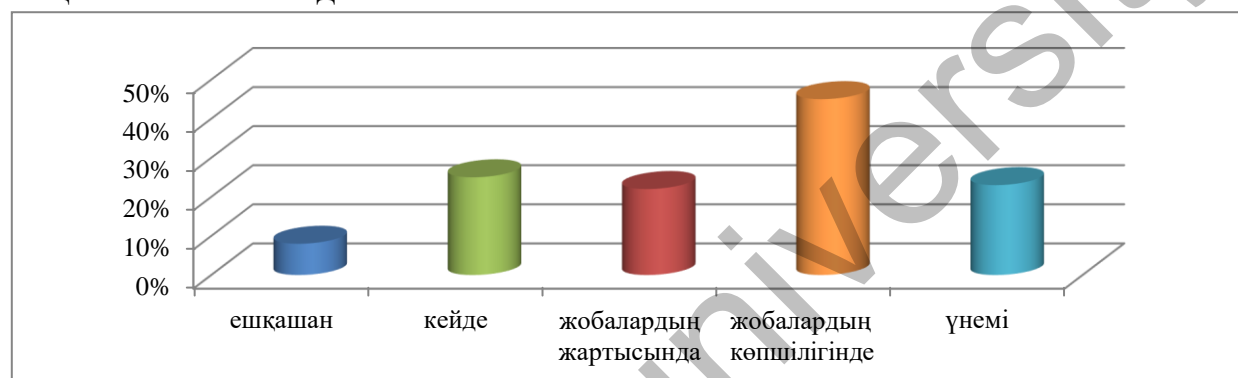
Мұнда кейбір елдер жобаларды басқару жөніндегі ұлттық және халықаралық қауымдастықтарды (мысалы, Германия, Франция, Ұлыбритания, Австралия) дамыта отырып, жобалық басқарудың нормативтік-құқықтық реттеу жүйесіне жобалық басқару қағидаттарын енгізе бастады. Мемлекеттік секторға жобалық басқаруды енгізу бойынша үздік тәжірибе ретінде Ұлыбритания, Малайзия, Жапония, АҚШ, Норвегия, Франция, Сингапур және Канада тәжірибесін атап өтуге болады.

Ұлыбританиядағы «Жобалық басқару жағдайы» (The State of Project Management) есебіне сәйкес, жоба жетекшілерінің негізгі мәселелері ретінде келесілер аталды (317 ұйымның 686 кәсіпқойларына сұрау жүргізілді):

- бір мезгілде іске асырылатын жобалар саны тым көп;
- жобалар мазмұнының үнемі өзгеруі;
- жобаларды басқару тәсілдерінің сәйкессіздігі;
- ресурстарды лайықты басқармау.

Әдіснамалардың салыстырмалы түрде кең қолданылуына қарамастан, жобалық басқарудың стандартты құралдарын нақты пайдалану әлі де Ұлыбританияда жаппай болып табылмайды. Сауалнама деректеріне сәйкес (сурет).

Мұнда ұйымдардың 32%-ы олардың жобалары жиі немесе ешқашан мерзімдерде әзірленбейтінін хабарлады, ұйымдардың 31%-ы олардың жобалары жиі немесе ешқашан бюджетке түспейтінін хабарлады, ұйымдардың 31%-ы жобаларды іске асырудан күтілетін пайданы жиі немесе ешқашан ала алмайды.

Сурет 1. Ұлыбританияда жобалық басқарудың бірыңғай әдіснамасын пайдалануды талдау

Малайзияда қызметтің тиімділігі және бағдарламаларды іске асыру жөніндегі жобалық кеңсе 2009 жылы құрылған. Оның негізгі мақсаты мемлекеттік басқару сапасын арттыру арқылы экономикадағы көпжылдық стагнацияны жеңу болып табылады.

Жапонияда 2005 жылы «жаңа толқынның» бәсекеге қабілеттілігін арттырудың ұлттық бағдарламалары іске қосылды, олар үшін мемлекеттік жобаларды, инфрақұрылымды дамыту жөніндегі жобаларды және P2M (Project and Program management) және KPM (Kaikaku Project Management) бизнесті дамыту жөніндегі жобаларды іске асыру әдістемесі әзірленді.

Әдебиеттер

1. Придыба О.В. Внедрение современных технологий в государственный сектор: опыт зарубежных стран//Государственное и муниципальное управление. Ученые записки. 2018. № 2, С. 258-265

2. Шестопалов П.Л. Управление проектами в органах власти. Электронный ресурс: <http://pmolimp.ru/2018/news/> (дата обращения 08.02.2022)